

Nr 46

Utlåtande i anledning av väckta motioner om viss ändring av 96 § lagen om ekonomiska föreningar.

Första lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta motioner, nr 273 i första kammaren av herrar *Sundin* och *Jonasson* samt nr 315 i andra kammaren av herrar *Hansson* i Önnarp och *Larsson* i Borrby. I motionerna, vilka är likalydande, föreslås "att riksdagen ville

- a) för sin del besluta sådan ändring av föreskriften i 96 § 1 mom. andra stycket föreningslagen, att 2. däri erhåller följande ändrade lydelse: 'avskrift av båda föreningarnas senast fastställda balansräkningar samt avskrifter av förvaltningsberättelser och revisionsberättelser för samma år',
- b) därest under a) yrkandet icke skulle bifallas, hemställa hos Kungl. Maj:t om förslag till ändring av 96 § 1 mom. föreningslagen så att förenämnda önskemål blir tillgodosedda".

Motionerna har varit föremål för remissbehandling.

Gällande rätt

En fusion av ekonomiska föreningar innebär, att en förening (överlåtande föreningen) upphör i samband med att dess medlemmar blir medlemmar i en annan förening (övertagande föreningen), som även övertar dess samtliga tillgångar och skulder. Bestämmelser om sådan fusion infördes i svensk rätt genom gällande lag om ekonomiska föreningar av den 1 juni 1951. Rent organisatoriskt är de fusionsregler som upptagits i 96—98 §§ nämnda lag utformade efter mönster av 175 och 176 §§ i 1944 års aktiebolagslag. Vissa olikheter mellan de aktiebolagsrättsliga och de föreningsrättsliga föreskrifterna sammanhänger med att det vid fusion mellan föreningar i allmänhet i första hand är fråga om att överföra den överlåtande föreningens medlemmar till den övertagande föreningen och blott i andra hand om ett övertagande av tillgångarna. Bestämmelserna i föreningslagen åsyftar främst att bereda ett effektivt skydd mot kränkning av minoritetsintressen i den överlåtande föreningen.

Till grund för fusionen ligger ett avtal mellan de båda föreningarna. Från den övertagande föreningens synpunkt anses fusionen innebära en affärstransaktion som andra, varför beslut om godkännande av fusionsavtalet i denna förening kan fattas av styrelsen. I den överlåtande föreningen däremot skall avtalet godkännas av föreningsstämman. Utförliga regler är meddelade för att deltagarna i stämman skall vara fullständigt underrättade om det av styrelsen

Bihang till riksdagens protokoll 1963. 9 saml. 1 avd. Nr 46

framlagda förslaget till fusionsavtal och kunna bedöma dess innebörd. I 96 § 1 mom. andra stycket föreningslagen stadgas sålunda:

Följande handlingar skola framläggas på stämman och minst en vecka förut hållas tillgängliga för de röstberättigade i den överlåtande föreningen:

1. fullständigt förslag till fusionsavtal mellan den överlåtande och den övertagande föreningen;
2. avskrift av båda föreningarnas balansräkningar, förvaltningsberättelser och revisionsberättelser för sista räkenskapsåret;
3. en av den överlåtande föreningens samtliga styrelseledamöter undertecknad berättelse, innehållande redogörelse för de omständigheter som kunna vara av vikt vid bedömandet av förslagets lämplighet för föreningen; samt
4. ett av revisorerna i den överlåtande föreningen avgivet yttrande över den i 3 omnämnda berättelsen såvitt den avser föreningens ställning.

På stämman kan genast fattas giltigt beslut om godkännande av avtalet, därest samtliga röstberättigade är ense. I annat fall fordras beslut på två på varandra följande stämmor och två tredjedels majoritet på den sista av dessa. Båda stämmorna kan vara extra, men i så fall skall minst en månad förflyta mellan dem. Handlägges fusionsfrågan på två stämmor, skall vad i 96 § 1 mom. andra stycket sägs gälla beträffande båda stämmorna.

För genomförande av fusionen kräves ytterligare bl. a. att rätten lämnar tillstånd därtill. Rätten utfärdar kallelse på den överlåtande föreningens kända och okända borgenärer. De fordringsägare som uttryckligen förbehåller sig rätt till betalning av den överlåtande föreningen, skall ha betalning eller säkerhet innan tillstånd till fusionen kan lämnas.

De härovan återgivna bestämmelserna i 96 § 1 mom. andra stycket föreningslagen skiljer sig i vissa avseenden från förebilden i 175 § aktiebolagslagen. Enligt sistnämnda lag skall sålunda för aktieägarna i det överlåtande bolaget hållas tillgänglig icke bolagets balansräkning för "sista räkenskapsåret" (jfr 2 i det ovan återgivna stadgandet) utan dess "senaste fastställda balansräkning". Förvaltningsberättelse m. m. skall givetvis avse samma år som balansräkningen. Motsvarande bestämmelser gäller beträffande det övertagande bolagets balansräkning m. fl. handlingar i det speciella fall, då dessa skall vara tillgängliga för aktieägare i det överlåtande bolaget, nämligen då bolagsfusionen sker mot vederlag som helt eller delvis utgöres av aktier i det övertagande bolaget. Vidare torde få påpekas att enligt aktiebolagslagen det överlåtande bolagets styrelseberättelse (jfr 3 i det återgivna stadgandet) skall innehålla — förutom samma slags redogörelse som föreskrives i föreningslagen — upplysning, i den mån det kan ske utan förfång för bolaget, huruvida efter avgivandet av balansräkningen inträffat händelser som är av väsentlig betydelse för bolagets ställning. Revisorernas yttrande (jfr 4 i det återgivna stadgandet) avser jämväl upplysning som sålunda lämnats i berättelsen.

Motionerna

I motiveringen till sitt ovan återgivna yrkande erinrar motionärerna först om bestämmelsen i föreningslagen rörande de avskrifter av balansräkningar m. m., som skall hållas tillgängliga i samband med behandling av fusionsfråga, samt anför därefter följande.

Föreskriften om sista räkenskapsåret synes leda till att fusionsfråga icke kan behandlas på stämmor i den överlåtande föreningen under den del av ett år efter ett räkenskapsår, som ligger i tiden före den dag då de ifrågavarande handlingarna framlagts av styrelsen och revisorerna. I en förening med räkenskapsavslutning den 31 december föreligger dessa handlingar regelmässigt icke förrän under senare delen av kalenderkvartalet närmast efter utgången av räkenskapsåret. Under denna tid kan alltså icke framläggas handlingarna avseende sista räkenskapsåret. Detta leder som antytts till att fusionsfråga icke dessförinnan kan behandlas på stämmor.

Även om detta i och för sig kan leda till svårigheter, förstoras dessa för det fall, att fusionsfrågan behandlats på en stämma i slutet på ett räkenskapsår med avsikt att konfirmeras på en ny stämma i början på följande år. Vid den första stämman resp. viss tid därförut skall självfallet föreligga handlingarna för det då närmast förflutna räkenskapsåret men vid den påföljande stämman, som ju hålles först efter årsskiftet, måste sådana föreligga för det räkenskapsår under vilket den första stämman hålles. Vid de två stämmorna skall alltså företes olika handlingar, vartill kommer att fusionsfrågan icke kan behandlas förrän en betydande del av tiden förflutit in på kalenderkvartalet.

Då den förevarande bestämmelsen om sista räkenskapsåret sålunda kan leda till praktiska olägenheter synes sådan ändring av bestämmelsen böra genomföras att dessa undanröjes. Hinder härför torde så mycket mindre behöva möta som en sådan icke kan påverka något rättsförhållande mellan de i ett fusionsärende intresserade eller över huvud något intresse, som är av vikt i förevarande samband. Ändringen får som nämnts anses betingad uteslutande av behovet av att undvika onödig tidsutdräkt vid behandling av fusionsfråga.

Enligt motionärernas mening synes de praktiska olägenheter som sålunda påtalats kunna undanröjas genom att ifrågavarande bestämmelse i föreningslagen utformas på enahanda sätt som dess motsvarighet i aktiebolagslagen.

Remissyttranden

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över motionerna från *kommerskollegium*, *överståthållarämbetet* och *länsstyrelsen i Malmöhus län*.

Därjämte har tillfälle att avgiva yttrande över motionerna beretts *Sveriges advokatsamfund*, *Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund u. p. a.*, *Svenska riksbbyggens förening u. p. a.*, *Sveriges lantbruksförbund*, *Kooperativa förbundet*, *Föreningen auktoriserade revisorer* samt *Svenska revisorssamfundet*.

Kommerskollegium har inhämtat och till utskottet överlämnat yttranden i ärendet från *handelskamrarna i Stockholm, Malmö, Göteborg och Gävle*.

Handelskammaren i Göteborg har i sitt yttrande avstyrkt åtgärd i anledning av motionerna. *Advokatsamfundets* styrelse anser, att sådan ändring av 96 § 1 mom. lagen om ekonomiska föreningar att motionärernas syfte blir tillgodosatt bör övervägas.

I *övriga inkomna yttranden* har motionärernas förslag uttryckligen tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Kommerskollegium har icke av förarbetena till föreningslagen kunnat finna, att något särskilt skäl anförts för den skiljaktighet som i det i motionerna berörda hänseendet föreligger mellan denna lag och aktiebolagslagen. Med hänsyn härtill och då ifrågavarande bestämmelser i föreningslagen, enligt vad kollegiet inhämtat, understundom innebär vissa olägenheter vid den praktiska tillämpningen därav, synes en ändring av bestämmelsen kollegiet befogad.

I *överståthållarämbetets* yttrande anföres följande.

Den i motionerna omförmälda föreskriften om skyldighet att hålla balansräkningar, förvaltningsberättelser och revisionsberättelser för sista räkenskapsåret tillgängliga medför, såsom motionärerna framhållit, den olägenheten att i fall, då beslut om fusion kan meddelas vid en enda föreningsstämma, frågan icke kan avgöras vid stämma, som hålles under tiden närmast efter det ett nytt räkenskapsår börjat löpa. Överståthållarämbetet finner emellertid denna olägenhet icke i och för sig utgöra tillräckligt motiv för en lagändring. En fusionsfråga torde väl endast undantagsvis vara av så brådskande natur att det skulle kunna anses befogat eftergiva kravet på att revisionshandlingarna för sista räkenskapsåret skola finnas tillgängliga när beslut i frågan fattas.

Emellertid framstår olägenheten av förevarande bestämmelse såsom mer betydande i de fall, då fusionsfrågan behandlas på en stämma i slutet av ett räkenskapsår och beslut om fusion, för att bli gällande, måste konfirmeras på ny stämma under påföljande räkenskapsår.

Vid den senare stämman skola enligt nu gällande bestämmelser revisionshandlingar för det senast avslutade räkenskapsåret föreligga, vilket uppenbarligen kan medföra en väsentlig försening av ett slutligt beslut i frågan.

På grund av sistberörda förhållande och då det icke synes föreligga skäl att upprätthålla en skillnad mellan aktiebolagslagens och föreningslagens bestämmelser i förevarande fall, har överståthållarämbetet icke något att erinra mot att 96 § föreningslagen erhåller sådan ändrad lydelse, som föreslagits i motionerna.

Länsstyrelsen i Malmöhus län uttalar att 96 § föreningslagen i sin nuvarande lydelse synes medföra vissa praktiska olägenheter vid behandlingen av fråga om fusion av ekonomiska föreningar. Ett vidtagande av den av motionärerna föreslagna ändringen av paragrafen skulle innebära, att dessa olägenheter bortfölla samt medföra en enligt länsstyrelsens bedömning önskvärd förenkling av fusionsförfarandet. På grund härav och då en dylik ändring ej synes motverka syftet med fusionsbestämmelserna har länsstyrelsen icke något att erinra mot att ändringen ifråga kommer till stånd.

I *advokatsamfundets* yttrande instämmer styrelsen i den kritik motionärerna

riktar mot det avsedda stadgandet och finner den föreslagna ändringen motive-rad. En konsekvens av en sådan ändring blir emellertid, enligt vad styrelsen påpekar, att de redovisningshandlingar som framlägges på stämman kan komma att avse ett räkenskapsår, som utgått närmare ett och ett halvt år före stämman. I aktiebolagslagen stadgas att vid behandling av fusionsfråga skall förutom avskrift av den senast fastställda balansräkningen samt avskrift av förvaltningsberättelsen och revisionsberättelsen för samma år framläggas dels en av samtliga styrelseledamöter och verkställande direktör undertecknad berättelse innehållande bl. a. upplysning, i den mån det kan ske utan förfång för bolaget, huruvida efter nämnda balansräknings avgivande inträffat händelser, vilka är av väsentlig betydelse för bolagets ställning, dels ock ett av revisorerna av-givet yttrande över denna berättelse. Enligt samfundsstyrelsens uppfattning bör i samband med vidtagande av den av motionärerna föreslagna ändringen jämväl övervägas huruvida vid behandling av fusionsfråga även skall framläggas mot-svarande berättelser av styrelserna i de båda föreningarna jämte yttranden där-över av föreningarnas revisorer.

Kooperativa förbundet ansluter sig helt till den uppfattning, åt vilken motio-närerna givit uttryck. Genom den utformning ifrågavarande bestämmelser fått fördröjes även sådana fusioner, om vilkas genomförande det i stort råder enighet inom de överlåtande föreningarnas medlemskrets. Detta medför avse-värda praktiska olägenheter och torde enligt förbundet knappast ha varit avsett av lagstiftaren, då bestämmelserna om en fusions genomförande i övrigt är utformade så, att ett giltigt beslut skall kunna fattas inom en relativt kort tid-rymd, i det fall att medlemmarna så önskar.

Motiveringarna i *övriga tillstyrkande yttranden* inskränker sig huvudsakligen till instämmande i synpunkter som motionärerna anført. *Lantbruksförbundet* erinrar härjämte att riksdagen tidigare hos Kungl. Maj:t hemställt om utredning rörande viss ändring av 18 § lagen om ekonomiska föreningar (första lagutskot-tets utlåtande nr A 15 år 1958, riksdagens skrivelse nr 173). Förbundet anser, att jämväl vissa andra stadganden i nämnda lag är i behov av översyn.

I de tillstyrkande yttranden, som avgivits av *handelskamrarna i Stockholm* och *Malmö*, göres uttalanden av innebörd att de olägenheter som påpekats i motionerna normalt ej torde bli alltför kännbara.

Handelskammaren i Göteborg anför i sitt avstyrkande yttrande bl. a. följande.

Vad först angår den av motionärerna åberopade olika utformningen av hit-hörande bestämmelse i föreningslag och aktiebolagslag anser Handelskamma-ren denna jämförelse icke vara adekvat med hänsyn till att de båda nämnda lagarna även i flera andra avseenden förete skiljaktigheter, vilket ytterst har sin grund i intressenternas olika ställning i ett aktiebolag respektive i en ekono-misk förening. Det må i samband härmed också erinras om att föreningslagen är den yngre av de båda lagarna, och att lagstiftarna vid dess utformning strävat efter största möjliga överensstämmelse med aktiebolagslagen. Även om orsaken till den föreliggande avvikelserna icke synes ha direkt avgivits i motiven till

föreningslagstiftningen, vill Handelskammaren utgå ifrån att en sådan orsak funnits, och att bestämmelsen om balansräkningar m. m. för sista räkenskapsåret sålunda icke tillkommit av en slump.

De av motionärerna påtalade praktiska olägenheterna med nuvarande bestämmelse synas i normalfallet inskränka sig till att en fusion av föreningar icke är möjlig under ett kalenderårs två à tre första månader, d. v. s. under den tid, som erfordras för arbetet med sammanställningen av föregående års räkenskaper. Därest så skulle vara nödvändigt kan tidsutdräkten säkerligen minskas genom en forcering av räkenskapsarbetet. En fusion är ofta — icke minst för medlemmarna i den genom fusionen upphörande föreningen — en angelägenhet av sådan vikt, att den tåler att väl begrundas. Härför erfordras en icke alltför knappt tillmätt tidsrymd. Lagstiftarna ha beaktat detta genom att föreskriva, dels att beslut om fusion skall fattas på två stämmor och dels att, om båda stämmorna äro extra, minst en månad skall förflyta mellan deras hållande. Sett mot bakgrunden av dessa förhållanden kan den bestämmelse i föreningslagen, mot vilken motionärerna anmärker, knappast anses medföra några mera väsentliga svårigheter för fusion av ekonomiska föreningar. Den eventuella nackdelen med en mindre fördröjning av tidpunkten för fusionen synes mer än väl uppvägas av fördelen av att föreningsmedlemmars ställningstagande till en fusion icke skall behöva baseras på handlingar avseende en räkenskapsperiod, som ligger mer än ett år tillbaka i tiden.

Utskottet

De i lagen om ekonomiska föreningar upptagna bestämmelserna om fusion har som väsentligt ändamål att skydda minoritetsintressen i den överlåtande föreningen. Fusionsavtalet skall i denna förening godkännas på föreningsstämma, i vissa fall på två stämmor. För att deltagarna i sådan stämma skall vara fullständigt underrättade om avtalet och dess innebörd föreskrives i 96 § 1 mom. andra stycket att — förutom förslaget till fusionsavtal — vissa närmare angivna handlingar skall framläggas på stämman och minst en vecka förut hållas tillgängliga för de röstberättigade. Till dessa handlingar hör bl. a. avskrifter av såväl den överlåtande som den övertagande föreningens balansräkningar, förvaltningsberättelser och revisionsberättelser för sista räkenskapsåret.

I förevarande motioner påtalas att kravet på framläggande av redovisningshandlingar för sista räkenskapsåret medför att fusionsfråga icke kan behandlas på föreningsstämma under tiden närmast efter det att ett räkenskapsår gått till ända. Detta leder till praktiska olägenheter, som förstoras, när fusionsfrågan behandlats första gången på stämma i slutet av ett räkenskapsår och måste behandlas en andra gång under nästa räkenskapsår. Motionärerna erinrar om att enligt motsvarande bestämmelser i aktiebolagslagen skall hållas tillgängliga avskrift av ifrågavarande aktiebolags senaste fastställda balansräkning samt avskrift av förvaltningsberättelsen och revisionsberättelsen för samma år. En enahanda utformning av bestämmelserna i föreningslagen synes enligt motionärernas mening leda till att nämnda praktiska olägenheter undanröjes. Under hänvisning härtill föreslår motionärerna i första hand (yrkandet a) att riksdagen

måtte för sin del antaga sådan ändring av ifrågavarande föreskrift i 96 § 1 mom. andra stycket föreningslagen att den kommer att gälla "avskrift av båda föreningarnas senast fastställda balansräkningar samt avskrifter av förvaltningsberättelser och revisionsberättelser för samma år". I andra hand (yrkandet b) föreslås riksdagen hemställa hos Kungl. Maj:t om förslag till sådan ändring av föreskriften att de i motionerna framförda önskemålen blir tillgodosedda.

Motionärernas förslag har vunnit starkt stöd under remissbehandlingen. Vid övervägande av ärendet har jämväl utskottet funnit, att de i motionerna påtalade olägenheterna — låt vara att de ej synes alltför besvärande — lämpligen bör kunna undanröjas genom lagändring i den av motionärerna förordade riktningen. Härmed skulle emellertid följa, att de framlagda redovisningshandlingarna kan komma att avse ett räkenskapsår som ligger något längre tillbaka i tiden än nuvarande regler medger och att således någon gång handlingarnas innehåll kan bli mindre upplysande, såvitt gäller föreningarnas aktuella ekonomiska läge. Med hänsyn härtill kan ifrågasättas om icke den föreslagna lagändringen bör förknippas med att i föreningslagen införes en motsvarighet till den regel i aktiebolagslagen, enligt vilken besked skall lämnas — med yttrande jämväl av revisorerna — huruvida efter balansräkningens avgivande har inträffat händelser som är av väsentlig betydelse för bolagets ställning. Spörsmålet om dylik komplettering av fusionsbestämmelserna torde påkalla en närmare undersökning genom Kungl. Maj:ts försorg. Med hänsyn härtill anser sig utskottet böra tillstyrka det av motionärerna i andra hand framförda förslaget.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, med avslag å det i förevarande motioner, I: 273 och II: 315, under a) upptagna yrkandet samt med bifall till det i samma motioner under b) upptagna yrkandet, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att förslag framläggas för riksdagen beträffande sådan ändring av 96 § 1 mom. andra stycket lagen om ekonomiska föreningar att i nämnda motioner framförda önskemål tillgodoses.

Stockholm den 19 november 1963

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Per-Olof Hanson, Arvidson, Erik Svedberg, fröken Mattson, herrar Ferdinand Nilsson och Hilding;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herr Landgren*, fru Boman, herrar Östrand, Svensson i Vä, Keijer, fröken Bergegren och herr Martinsson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.